DOI: 10.7816/idil-01-01-02

RUS RESİM SANATINDA V.G. PEROV VE KÜÇÜK İNSAN İMGESİ

Sinem KÜÇÜK[1]

ÖZET

19. yüzyılın ikinci yarısında Rus sanatının öncü gerçekçi ressamlarından olan Vasiliy Grigoreviç Perov; dönemin resim sanatına hem estetik hem de sosyal açıdan kattığı değerlerle yeni sanat ilkelerinin oluşmasını sağlamış, sanatın halka hizmet etmesi ilkesi doğrultusunda çağdaşlarını yönlendirmiştir. Yapıtlarının konusunu yaşamdan alan sanatçı, Rus halkının çektiği sıkıntıları resimlerine gerçekçi bir şekilde yansıtmıştır. Rusya'da köylülerin yoksul yaşantısını gözler önüne seren ilk ressam olan Perov, köylülerin yanı sıra kadınların ve çocukların kaderi, şehir yaşamının zorluklarını da yapıtlarında işlemiştir. Makalede; Perov'un küçük insan imgesini işlediği yapıtları incelenerek, söz konusu imgenin ressamın sanatındaki yeri ve önemi açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: 19. Yüzyıl Rus Resim Sanatı, V.G. Perov, Küçük İnsan

V.G. PEROV IN RUSSIAN PAINTING ART AND THE IMAGE OF LITTLE MAN

ABSTRACT

In the second half of the 19th century of Russian painting art, pioneer realist painter Vasiliy Grigorevich Perov; provided to form new art principles with his aesthetic and social values included to painting art and canalized his contemporaries in accordance with the principle that art serve public. Artist who took subjects of his paintings from real life, reflected the difficulties of Russian public to his art in a realistic way. Perov, the first painter to reveal the lives of poor peasants in Russia, dealed the fate of women and children, the difficulties of urban life. In this article, it is aimed to explain the place and importance of image of little man in Perov's art by observing the paintings with this image.

Key Words: 19th Century Russian Painting Art, V.G. Perov, Little Man

[1] İstanbul Üniversitesi, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. ksinemkucuk@gmail.com

Vasiliy Grigoreviç Perov (1834-1882); eleştirel gerçekçiliğin ilkeleri doğrultusunda, sanatı aracılığıyla Rus halkının yaşam koşullarının iyileşmesi uğruna mücadele veren, yapıtlarında toplumda var olan düzensizlikleri gözler önüne seren dönemin önemli Rus ressamlarından biridir. Perov; sadece bir kesiminin değil, tüm Rusya'nın sanata gereksinim duyduğuna ve sanat yapıtlarının toplumsal ve ekonomik adaletsizliklere karşı mücadelede bir araç olduğuna inanan sanatçıların bir araya geldiği, dönemin en önemli ilerici sanat topluluğu Gezgin Ressamlar Birliği'nin kurucu üyelerindendir. Moskova Resim ve Sanat Okulu Resim Bölümünde N.A. Kasatkin, A.K. Korovin, A.A. İvanov, A.E. Arhipov, M.V. Nesterov, S.İ. Smirnov, A.P. Ryabuşkin, V.N. Bakşeev gibi önemli ressamları yetiştiren sanatçının sosyal bir inceleme niteliği taşıyan estetik değere sahip yapıtları ve yenilikçi sanat ilkeleri dönemin resim sanatına yön vermiştir.

Perov; sanatçıların, Rus halk yaşamının tüm gerçekliğiyle gözler önüne serilmesi, sosyal adaletsizliklerin açığa vurulması gibi ilkeleri benimsediği, sanat ve yaşam arasındaki ilişkinin farklı bir boyut kazandığı 1860'lı yıllarda, sıradan insanı yalın ve gerçekçi bir biçimde işleyerek, dönemin günlük yaşam konulu resimlerinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Perov'un gerçekleri ön planda tutarak, Rusya'da köylülerin yoksul yaşantısını gözler önüne seren Rus ressamlardan ilki olması, sanatçının gerçekçi resim sanatına getirdiği önemli yeniliklerden biridir. Küçük insan imgesini işlediği yapıtlarda Rus köylülerinin yanı sıra, kadınların ve çocukların acılarına da romantizmin olağanüstü ve güçlü figürlerine tamamen karşıt olan boynu bükük, ezilen küçük insanların dünyası, aşağı ve orta sınıfın yaşamı yapıtlara konu olmaya başlamıştır (Olcay 2003:126). Küçük insan, yoksulluk ve güvensizlik içerisinde hayata karşı umutsuzluk besleyen, sosyal adaletsizliğin kurbanı olan edebi bir karakterdir. Küçük insanların zorlu yaşam koşulları iç dünyalarını etkilemekte fakat alçakgönüllü ve uysal karakterleri değişim göstermemektedir. Küçük insanların yaşamları, küçük mutlulukları ve büyük sorunları dış dünya tarafından önemsiz ve değersiz olarak görülmekte; bu yüzden, küçük insanlar acımasız dünya ile sürekli savaş halindedir.

Fransız düşünür J.J. Rousseau ve çağdaşlarının eşitlik ile ilgili düşüncelerinin Rusya'da benimsenmesiyle ve sentimentalizm akımı etkisi altındaki Rus edebi yapıtlarında köylülerin duygularına yer verilmeye başlanmasıyla söz konusu imgenin ortaya çıkmasını sağlayan koşullar hazırlanmıştır. Küçük insan imgesinin ortaya çıkış sürecinde toplumsal olaylar da önemli bir yer tutmaktadır. Rusya'da 1820-1830'lu yıllarda baskıcı rejim, toprak köleliği, Aralık isyanı, sansür gibi olumsuz olayların şiddetlenmesi sonucunda insancılık, şefkat ve acıma duygusu ortaya çıkmış, aşağılanan insanların sorunlarına dikkat çekmek için uğraş verilmiştir.

Gerçekçi Rus edebiyatında Puşkin'in *Belkin'in Hikayeleri* adlı yapıtında *Menzil Bekçisi* adlı öykünün kahramanı Samson Vırin ile küçük insan ortaya çıkmış; Gogol'ün *Palto* adlı öyküsünde Akakiy Akakiyeviç karakteriyle küçük insanın sıradan yaşamı, duyguları, acıları ve iç dünyası belirgin hale gelmiştir. Dostoyevski'nin *İnsancıklar* adlı öyküsünde küçük insanın psikolojik özelliklerinin görüldüğü Makar Alekseyeviç Devuşkin karakteriyle gelişimini sürdürmüştür. Söz konusu imge Çehov'un öykülerinde ise doruk noktasına ulaşmıştır.

Rus resim sanatında küçük insan imgesini ilk olarak P.A. Fedotov (1815-1852) işlemiştir. Ressam yapıtlarında tarihten insanlar yerine sıradan insanlara yer vererek, gerçekçi Rus resim sanatının temellerini atmıştır. Ressam 1848 yılında *Dinç Delikanlı (Svejiy kavaler)* adlı çalışmasında bu imgeyi betimleyerek çağdaşlarının sanatına önemli bir etki bırakmıştır. Fetodov'un etkisi Perov'un ilk çalışmalarında oldukça belirgindir ve ressamın Fedotov'un sanat geleneğini geliştirdiği açıkça görülmektedir. Perov, köylüler ile ilgili daha önce Fedotov da dahil olmak üzere dönemin hiçbir ressamının ele almadığı yeni ve güncel sorunları sanatına ekleyerek, yer vermiştir.

19. yüzyılın ikinci yarısında Rus resim sanatında önemli bir yer kaplayan küçük insan imgesi, 1820'li yıllardan itibaren Rus edebiyatında geniş yer tutmaktadır. 19. yüzyılın gerçekçi Rus yazarları yaşama ve topluma yönelerek, gerçekleri betimlemeye koyulmuşlardır. Böylece çalışmalarında Rus köylülerinin sefaletini, acılarını ve kanundan mahrum oluşlarını göstermeye çalışmıştır (Arhangelskaya TY).

Perov'un resim sanatındaki gelişiminde, eğitim aldığı Moskova Resim ve Heykel Okulu'nun yanı sıra dönemin Rusyası'nda gerçekleşen toplumsal olayların da etkisi olmuştur. 1861 yılında toprak köleliğinin kaldırılması, Rus halkının tümünü etkilemiş olmakla birlikte, Rus sanatındaki gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. Bu dönemde halkın acılarını yansıtmak, Rus resim sanatının temel konusu haline gelmiştir. Perov, dönemin diğer ressamlarından farklı olarak halkın acılarını daha derin bir şekilde irdeleyerek tüm bunları çalışmalarına yansıtmıştır. Dönemin aydınları gibi toprak köleliğine karşı olan ressam, bu fikri köyde yaşadığı sırada toprak kölelerinin yaşantısını, gördükleri zulmü, hukuktan yoksun olmalarını, çaresizlik içindeki acılarını ve umutlarını yakından gözlemlemiştir (Arhangelskaya TY).

Perov'un akademi yıllarından itibaren küçük insanın dramını yansıttığı görülmektedir. 1857 yılında akademiden büyük gümüş madalya kazandığı *Soruşturmaya Müfettişin Gelişi (Priezd stanovogo na sledstvie)* (Resim 1) adlı yapıtın başlıca kahramanı soruşturmadaki genç köylü kadındır. Resimde zorlukla

fark edilen erkek çocuğu ise dürüstlüğü, iyiliği ve masumiyeti temsil etmektedir. Yargıç konumundaki rüşvetçinin ve sanık konumundaki dürüst insanın tasvirinin, gerek sanat gerekse toplum açısından önemi vardır. Ressam, yarattığı karakterlerin özelliklerini renklerle ve ışıkla belirginleştirerek iyiyi ve kötüyü açığa çıkarmıştır (Obuhov TY).

Resim 1: Soruşturmaya Müfettişin Gelişi, 1857, TÜYB,

38 X 43 cm., Tretyakov Galerisi, Moskova.

Moskova Yakınlarında Mıtişçi'de Çayhane (Çayepitiye na Mıtişçah bliz Moskvıy, 1862) (Resim 2) adlı bir diğer yapıtta din adamlarının ikiyüzlülüğü ortaya çıkarılmaktadır ve sosyal eşitsizlikler keskin bir şekilde eleştirilmiştir. Üstünde eski bir palto bulunan ve dilenmek zorunda kalan kör ve topal savaş gazisi, üstü başı yırtık, ayakları çıplak bir şekilde savaş gazisine refakat eden çocuk, şişman ve umursamaz din adamı, savaş gazisini eliyle iten çayhane çalışanı komposizyonda dikkat çeken figürlerdir. Perov, sade bir gerçeklikle konuları tuvale aktarırken o

dönemde Kırım savaşından dönen yaralı ve malullerin Rusya'da sahipsiz ve zavallı durumlarını, din adamlarının halktan kopukluğunu, kişisel çıkarları için kendilerine dönük yaşamalarını ve toplum arasındaki çelişkiyi işlemiştir (Uzelli 2002:278).

Bu yapıtın amacı farklı toplumsal sınıftan insanları karşı karşıya getirmektir. Savaş gazisi ve ona refakat eden çocuk figürleri ile din adamı figürü komposizyonda farklı toplumsal sınıfları simgeleyerek karşı karşıya getirilmiş ve bu figürlerin zıtlığı komposizyona yansıtılmıştır. Asker betimlemesindeki olağanüstü sadelik ve gerçeklik, din adamı figürüne aykırı durmaktadır (Anonim 1960:34). Resimde, hizmetlinin gölgedeki, savaş gazisinin ise aydınlıktaki yüzü dikkat çekicidir. Hizmetlinin ve savaş gazisinin eğik duruşları, adeta birbirlerinin aynadaki yansımalarıdır. Yapıtta dikkati çeken figürlerden bir diğeri ise ellerdir. Savaş gazisinin dilenen eli ve çayhane çalışanının gaziyi iten eli tezatlık oluşturmaktadır.

Savaş gazisi Perov'un ilk olumlu karakterlerinden biri olmasının yanı sıra küçük insan imgesinin yansıtıldığı önemli figürlerden biridir. Savaş gazisinin etrafındakileri rahatsız etmeden dilenmeye çalışması dikkat çekicidir. Yüzündeki iyilik ve karakterindeki sağlamlık açıkça belli olmaktadır. Üzerinde sadece savaşın acılarını değil, yaşadığı hayatın acılarını da taşımaktadır. Perov, savaş gazisine refakat eden çocuğu arkası dönük bir şekilde betimlemiştir. Ancak onun darmadağın saçlarını, yanaklarını, boynundaki yumuşak kıvrımlarını ve gergin bir şekilde kasket tutan ellerini özenle resmetmiştir. Sabırlı ve en ufak bir umudu olmadan bekleyişi, çekingen bakışları ve yüzünün ifadesi sezilmektedir (Lenyaşin 1987:41)

Perov, karakterlerini etkileyici bir şekilde yaratmış ve bu karakterlerin temsil ettiği fikirleri ustaca ortaya çıkarmıştır. Asker ve çocuk imgesi iyilik ve kötülüğün çarpıştığı bir planda genel bir anlam taşır. Din adamı figürünün yerinde tüccar, memur ya da toprak sahibinin olması asker ve çocuk için bir şey değiştirmemektedir. Askerin dilenirken boşluğa düşmüş hali, acınarak bakılan ve umudu olmayan tüm evsizlerin, yoksulların, açların simgesi haline gelmiştir (Lenyaşin 1987:41).

Resim 2: Moskova Yakınlarında Mıtişi'de Çayhane, 1862, TÜYB,

43,5 X 47,3 cm, Tretyakov Galerisi, Moskova.

1862 yılında akademiden kazandığı burs ile yurtdışına gönderilen Perov, Paris'de yoksul halkın yaşantısını gözlemlemiş ve bunları yapıtlarına aktarmıştır. Genellikle tek ya da çift figürlü olan çalışmalarda, sanatçının daha önceki çalışmalarında yer alan karşıt karakterlerin çatışmasını tuvale yansıtmaktan kaçınmış, sadece küçük insanın temiz dünyasına yer vererek, karekterlerin psikolojik dünyasını yapıtlarına aktarmayı başarmıştır (Anonim 1965:99). Sokak müzisyenleri, sokak satıcıları, aç, yorgun ve üşüyen insanlar sanatçının çalışmalarında yer almıştır. Bu dönemdeki karakterlerin ortak özellikleri alt sosyal

sınıfa ait olan bitkin düşmüş, hayattan hiçbir beklentileri kalmamış, umudunu kaybetmiş insanlar olmalarıdır. Biblo Satıcısı (Prodavets statuetok), Müzisyenler ve Sokak Seyircileri (Muzikantıy i zevaki), Laternacı (Şarmanşik), Paçavracılar (Prapiçniki), Kör Müzisyen (Slepoy muzikant), Savoyard (Resim 3) ve Paris laternacısı (Parijskaya şarmanşçitsa) (Resim 4) dönemin çarpıcı örneklerindendir. Yalnızlığın ve yoksulluğun portresi olan Savoyard'da yetişkin dünyasının acımasızlığını omuzlarında taşıyan bir çocuk figürü ile acı ve üzüntü duygusu ön plana çıkmaktadır. (Matveyeva 2006:12) Perov'un Paris çalışmalarında yer alan küçük insanın trajedisi, 1860'lı yıllarda yaptığı resimlerde halkın trajedisine dönüşerek gelişime uğramıştır (Anonim 1965:100).

Resim 3: Savoyar, 1863-1864, TÜYB, 40,5 X 32,2 cm, Tretyakov Galerisi, Moskova.

Resim 4: Paris Laternacısı, 1864, TÜYB, 76,2 X 56 cm, Tretyakov Galerisi, Moskova.

1860'lı yılların ikinci yarısında, Perov'un sanatında halk yaşamıyla ilgili yeni temaların ortaya çıkması ve köylü figürlerinin yer alması, sanatçının yaratıcılığının daha geniş ve çok yönlü hale gelmesini sağlamıştır. Dönemin diğer ressamlarının da etkilenmesine yol açan temalardan biri, Çarlık Rusyası'ndaki kadının görevinin ağırlığıdır (Anonim 1960:37). *Tüccar Evine Mürebbiyenin Gelişi (Priezd guvernatki v kupeçeskiy dom, 1866)*, *Suda Boğulmuş Kız (Utoplennitsa, 1867)* ve *Şehrin*

Çıkışında Son Han (Posledniy kabak u zastavıy, 1868) adlı resimlerde bu tema işlenmiştir. Dönem içindeki yapıtlarda işlenen bir diğer tema ise çocukların zorlu yaşam koşulları olmuştur. Ressam bu dönemdeki çalışmalarında çocukların sefil yaşantılarını ve çocukluktan yetişkinliğe geçiş yapmak zorunda olduklarını anlatmıştır. *Üçlü (Troyka, 1866)* ve *Son yolculuk (Provodıy pokoynika, 1865)* adlı yapıtlar bu türdeki çalışmalara örnek gösterilebilir. Bu çalışmalarda küçük insan imgesinin işlendiği figürler açıkça görülmektedir.

Perov'un *Son yolculuk* (Resim 5) adlı resmi, yoksulların acı dolu yaşantısını gözler önüne sermiş olup, derin bir keder duygusuyla yüklüdür. Resimde, karlı ve dik bir yokuşta ilerlemeye çalışan bir ata bağlı kızak üzerinde, saygısız, adaletsiz ve acı dolu bir dünyada yaşam savaşı vermekte olan dul bir kadın, iki yetim çocuğu ve bir de tabut bulunmaktadır. Kadının yüzünün görünmemesine karşın, çektiği acı duruşundan ve omuzlarından anlaşılabilmektedir. Aileye arkadaşlık etmekte olan köpek ve at, trajedi duygusunu yoğunlaştırmıştır. Betimleme, keder yüklü bulutlar ve puslu bir hava ile pekiştirilmiştir (Arhangelskaya TY).

Resim 5: Son Yolculuk, 1865, TÜYB,

45,3 X 57 cm, Tretyakov Galerisi, Moskova.

Tüccar Evine Mürebbiyenin Gelişi (Resim 6) adlı bir diğer resim, iki karşıt dünyanın çarpışması düşüncesi üzerine kurulmuştur. Perov, tüccar ailesinin olumsuz bir tiplemesini yaratmasının yanı sıra küçük insanın yükümlülüğünü ve kadının yazgısını gözler önüne sermiştir (Anonim 1965:102). Resimde alçak gönüllü ve akıllı bir kız olan mürebbiyenin, küstahça bakışlar atan bir tüccar ailesine kendisini nazik ve utangaç bir şekilde tanıtışı gösterilmektedir. İçlerindeki kötülüğü, güzel dış görünüşleriyle saklamaya çalışan tüccar ailesinin önünde, referans mektubunu çıkarmaya çalışan mürebbiyenin el hareketlerinde bulunduğu yere ait olmama duygusu ve korku hissedilir. (Anonim 2006:10).

Resim 6: Tüccar Evine Mürebbiyenin Gelişi, 1866, TÜYB,

44 X 53,5 cm, Rus Müzesi, Peterburg.

Kentin fakir halkının yaşadığı yerden bir kesit sunulan Üçlü (Resim 7) adlı resim Perov'un önemli yapıtlarından biridir. Sanatçı, yetişme çağındaki çocukları, ümitsiz çabalarını, kışın soğuk ve acımasız sertliğinde donmuş, buz tutmuş duvarların yanından geçen yolda su fıçısını taşıyışlarını betimlemiştir. Çocukların yüzlerindeki acı, yorgunluk, ıstırap ifadeleri yaşamlarını yansıtmaktadır. Fondaki kasvetli sisler içindeki kent silueti, donmuş yer, havada uçuşan gri kuşlar, yerden aylarca kalkmayan kar ve donmuş toprak, büyük fıçı içinde, daha çekilirken donan suyun buzlanmış akıntıları renksiz, yoksul halkın çektiği acılar ışıksız komposizyonda izleyiciye yansıtılmaktadır (Uzelli 2002:100). Sanatçı, bu resimde betimlemeleri olabildiğince yalın bir biçimde yaparak detaylardan kaçınmıştır. Böylece kompozisyonun merkezinde yer alan çocukların yüzlerindeki acı, daha dikkat çekici bir hale gelmiştir. (Anonim 2006:8).

Resim 7: Üçlü, 1867, TÜYB,

123,5 X 167,5 cm, Tretyakov Galerisi, Moskova.

Perov *Suda Boğulmuş Kız* (Resim 8) adlı çalışmasında Moskova'daki ağır yaşam koşulları nedeniyle yaşamına son vermiş bir kadının acı dolu öyküsünü resmetmiştir (Uzelli 2002:100). Perov'un bu resminde, nehrin kıyısına yatırılmış şekilde suda boğulmuş güzel bir kız ve yanı başında duran bir kayığın üzerinde umursamazca piposunu içerek oturmuş bir belediye görevlisi bulunur. Repin, bu resimden yola çıkarak Perov'un sanatına ilişkin şöyle bir yorum yapmıştır:

"Onun sanata biçim verme gücü kolayca görülmektedir. Suda boğulmuş kızın cesedi önünde oturan belediye görevlisi etkileyici ve şairanedir" (Lenyaşin 1987:93).

Resmin eskizi ve tamamlanmış hali, Repin'in sözünü etmiş olduğu "sanata biçim verme gücünü" ve "şiirselliği" şehir ve kadın imgesinde saklayan ve temanın soyut, zaman dışı yorumundan kaçınan ressamın izlemiş olduğu karmaşık yolu fark etmemizi sağlar (Lenyaşin 1987:93). Eskizde, suda boğulmuş kızın yüzü yalnızca alnının bir kısmı ve saçları görünecek biçimde örtülmüşken, çalışmanın tamamlanmış halinde suda boğulmuş kızın yüzü tamamen açık bir şekilde resmedilmiş ve böylece kızın yüzündeki ölümün soğukluğu gözler önüne serilmiştir.

Resim 8: Suda Boğulmuş Kız, 1867, TÜYB,

68 X 106 cm, Tretyakov Galerisi, Moskova.

Şehrin Çıkışında Son Han (Resim 9) adlı resme derin bir kasvet ve yalnızlık duyguları hâkimdir. Şehrin çıkış kapısındaki hanın yanında bulunan iki kızağın birinde, handa son kuruşuyla içki içen kocasını beklerken soğuktan etkilenmiş köylü bir kadın resmedilmiştir. Peyzaj, betimlemenin içeriğini vurgulamakta ve betimlemeye duygusal anlam katmaktadır. Soğuk ve karanlık hava, sessizlik ve alacakaranlık çökerken bir başına unutulmuş kadın figürü betimlemenin dramatikliğini arttırır (Arhangelskaya TY).

Resim 9: Çıkış Kapısında Son Han, 1868, TÜYB,

51,1 X 65,8 cm, Tretyakov Galerisi, Moskova

Perov'un 1860'lı yıllardaki yapıtları eleştirel gerçekçiliğin önemli ürünlerindendir. Sanatçının bu dönemde resim sanatına getirdiği yenilikler, Rus resim sanatının gelişmesine yol açmış ve ardıllarına örnek olmuştur. Köylülerin uzun yıllar boyunca sefalet içinde yaşamalarına karşın, şereflerini ve asil ruhlarını koruyabilmiş olmaları, keskin bir gözlemci olan Perov'un ilgisini çekmiş, bu nedenle köylülere ve köy yaşantısına yapıtlarında sıklıkla yer vermiştir. Köylülerin yanı sıra halktan insanların, kadınların ve çocukların çektikleri acılar, geçim sıkıntısı, zorlu şehir yaşamı gibi temaların söz konusu dönemin resminde yer alması Rusya'nın gerçeklerini gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda; insancı ilkelerin ve

gündelik yaşamın korkunçluğunun birbiriyle bağdaşmaması, sanatçının yapıtlarında hissedilen endişe, acı ve üzüntünün sebebidir. (Allenova 2003: 134)

Sanat anlayışı doğrultusunda yaşamı tüm gerçekliğiyle ele alan ve yapıtlarında sıradan insanları betimleyen Perov'un sanatında küçük insan imgesi ayrı bir yer tutar. Bu imge dönemin toplumsal ideallerine de uygun olarak alt sosyal sınıfa ait olan insanların çektikleri acıların, adaletten mahrum oluşlarının ve çaresizliklerinin toplum tarafından farkedilmesi ve bu zor durumdaki insanların yaşam koşullarının iyileşmesinin sağlanması amacıyla betimlenmiştir. Gündelik yaşam konulu gerçekçi Rus resminde Perov ile önem kazanan küçük insan imgesi, sanatçının ardıllarınca da ilgi odağı olmayı sürdürmüş; bu imge aracılığıyla, sanatın gündelik yaşamın sorunlarına hüküm verme gücü Rus ressamlar tarafından başarıyla uygulanmıştır.

KAYNAKÇA

Allenova, E.M. ve diğer. Russkiye hudojniki ot a do ya, Moskva: Slovo, 2003.

Anonim. Hudojestvennaya galeriya Perov. pod red. A. Panfilov. Moskva: İzdatelskiy dom, 2006.

Anonim. İstoriya russkogo iskusstva. pod red. İ.E. Grabarya. 4 c. Moskva: İzdatelstvo nauka, 1965.

Anonim. İstoriya russkogo iskusstva. pod. red. V.A. Prıtkov. 2 c. Moskva: Gosudarstvennoye izdatelstvo, 1960.

Arhangelskaya, Aleksandra İvanovna. Vıydayuşiysya russkiy jivopisets V.G.Perov. 1 Kasım 2010. http://www.popov-lib.narod.ru/iso/a/arhangelskaya/perov.htm.

Lenyaşin, V.A. Vasiliy Grigoreviç Perov. Leningrad: 1987.

Matveyeva E. İstoriya russkoy jivopisi. 5 c. Moskva: İzdatelstvo Belıy gorod, 2006.

Obuhov, Vladimir. Perov- Turgenyev russkoy jivopisi. 1 Kasım 2010. http://tphv.ru/perov_obuhov.php.

Olcay, Türkan. Rus Edebiyatında Doğalcı Okul. İstanbul: İ.Ü. Basım ve Yayınevi Müdürlüğü, 2003.

Uzelli, Gönül. XVIII. - XIX. Yüzyıllarda Rus Resim Sanatı. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2002.